Lupa- ja valvontavirasto

Lausunto
6.5.2026
LVV-U/77762/2026

Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan asiantuntijalausuntopyyntö 30.4.2026 / Valtioneuvoston selonteko julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2027—2030, VNS 3/2026 vp

Lupa- ja valvontaviraston lausunto, työvoimapalvelujen valvonta

Valtioneuvoston selonteko julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2027–2030 linjaa julkisen talouden sopeutustoimia ja työllisyyteen liittyviä rakenteellisia uudistuksia tulevalle kehyskaudelle. Lausunnossa tarkastellaan selontekoa työvoimapalvelujen valvonnan näkökulmasta, erityisesti siltä osin kuin suunnitelman linjaukset valtionhallintoon kohdistuvista säästötoimista vaikuttavat valvontatehtävien asianmukaiseen hoitamiseen.

Valvonnan merkitys on korostunut, kun Suomessa on 1.1.2025 alkaen siirrytty hajautettuun työvoimapalvelujärjestelmään. Lupa- ja valvontavirasto valvoo kuntien työvoimaviranomaisten sekä KEHA-keskuksen työttömyysturvan vastuualueen toiminnan lainmukaisuutta.

Työvoimapalvelut ovat laissa säädettyjä peruspalveluja, joihin olennaisesti liittyvät työttömyysturvatehtävät. Työttömyysturva on perustuslain mukaista työttömyyden aikaista perustoimeentulon turvaa, jolla toteutetaan lailla säädetty perusoikeus. Peruspalvelujen riittävä rahoitus on edellytys sekä palvelujen toteuttamiselle että niiden valvonnalle.

Hajautettu työvoimapalvelujärjestelmä edellyttää valvonnassa riittävää asiantuntemusta ja tiedonsaantia. Julkisen talouden suunnitelman toimeenpanossa tulisi varmistaa, että myös työvoimapalvelujen valvontatehtävät on huomioitu osana kokonaisuutta ja valvonnan rooli on tehty näkyväksi. Valvontaa tulee tarkastella olennaisena osana palvelujärjestelmän laatua, toimivuutta ja lainmukaisuutta turvaavaa kokonaisuutta.

Valvonnan keskeisenä tavoitteena on edistää asiakkaiden yhdenvertaista kohtelua, työvoimapalvelujen yhdenvertaista saatavuutta sekä työttömyysturvan jatkuvuutta. Viime kädessä valvonnan tarkoitus on turvata asiakkaiden yhdenvertaisuus hajautetussa työvoimapalvelujärjestelmässä. Lupa- ja valvontavirastossa käsittelyssä olleiden asioiden perusteella voidaan todeta, että työvoimaviranomaisten käytännöt ja toimintamallit poikkeavat toisistaan eri työllisyysalueilla. Alan lainsäädäntö on osin väljää esimerkiksi palvelujen tarjoamisen osalta, ja lainsäädäntömuutosten myötä työvoimaviranomaiset myös testaavat aktiivisesti lain rajoja.

KEHA-selvityksen loppuraportissa 26.2.2026 (TEM, VN/31918/2025) esitettyjen KEHA-keskuksen tehtävämuutosten seurauksena voidaan ennakoida, että kanteluasioiden määrä edelleen kasvaa samalla kun työllisyysalueiden väliset erot lisääntyvät ja tulkinnat eriytyvät. Lupa- ja valvontaviraston rooli työvoimapalvelujen valvojana tulee tällöin korostumaan entisestään, koska tulkinnanvaraiset asiat ratkaistaan yhä useammin kantelumenettelyissä, viranomaisaloitteisessa valvonnassa tai säännönmukaisen

muutoksenhaun kautta. Myös valvontaan liittyvät asiakasyhteydenotot pelkän neuvonnan tarpeessa tulevat lisääntymään.

Tehokas ja ennakoiva seuranta edellyttää toimivaa ja ajantasaista tietopohjaa. Valvonnan näkökulmasta on tärkeää, että valtakunnalliset tietovarannot ja raportointikäytännöt mahdollistavat palvelujen toteuttamisen ja laadun seurannan sekä havaittuihin epäkohtiin puuttumisen. Jotta Lupa- ja valvontavirasto kykenisi hoitamaan tehokkaasti sille laissa säädettyä valvontatehtävää, valvonnan tueksi tarvitaan systemaattisemmin seurantatietoa. Tiedon tulee kuitenkin olla nimenomaisesti valvonnan tarpeisiin räätälöityä, kuten tarkoituksenmukaisen digitaalisen seuranta- ja raportointityökalun kautta tuotettua, jotta havaittuihin poikkeamiin voidaan reagoida oikea aikaisesti ja tehokkaasti. Valvontatoiminnan kautta kertyvä tieto tukee osaltaan alan strategista ohjausta, lainvalmistelua sekä lainsäädännön kehittämistä.

Valvontatehtävän resursointi ja muutokset

Työvoimapalvelujen valvonta on Lupa- ja valvontaviraston lakisääteinen ja pysyvä tehtävä (laki 380/2023, laki 1290/2002). Tehtävä on uusi ja kehittyvä.

Valvontatehtävään päätettiin pysyvä miljoonan euron vuosittainen rahoitus julkisen talouden suunnitelmassa 2024-2027. Rahoituksen puitteissa oli mahdollista perustaa tehtävää hoitamaan noin 10 hengen yksikkö sekä rahoittaa tehtävän edellyttämät muut kulut. Hallinnonalan toimintamenosäästöjen takia valtiovarainministeriö myönsi täyttöluvan yhdeksälle vakituiselle viralle sekä yhdelle määräaikaiselle viralle. Ministeriö ilmoitti arvioivansa resurssitarpeita uudelleen, kun Lupa- ja valvontaviraston toiminta on käynnistynyt ja kokemuksia valvonnasta on kertynyt. Valvontaresurssien riittävyyden seurantaa edellytettiin myös sen jälkeen, kun työvoimaviranomaiset ovat aloittaneet (HE 207/2022 vp) 1.1.2025. Lupa- ja valvontaviraston näkemyksen mukaan valvontatehtäviin osoitetut resurssit ovat käytännössä osoittautuneet haavoittuviksi ja tämä on suoraan vaikuttanut myös viranomaisen toimintakykyyn.

Lyhyen ajan sisällä on toteutunut useita merkittäviä muutoksia, kuten aluehallintomuutos (organisaatiomuutos) sekä työvoimapalveluja ja työttömyysturvaa koskevia lainsäädäntöuudistuksia ja -muutoksia. Näiden yhteisvaikutukset valvontatoimintaan eivät vielä kaikilta osin näy tilastollisesti tai toiminnallisesti.

Valvonnan tarve on kuitenkin selvästi kasvanut. Työvoimapalveluita ja työttömyysturvaa koskevien kanteluasioiden määrä kaksinkertaistui valvonnan ensimmäisenä toimintavuonna 2025 edelliseen vuoteen verrattuna. Kanteluita tuli vuonna 2025 saman verran kuin työllisyyden kuntakokeilujen aikana (1.3.2021-31.12.2024) yhteensä. Asiamäärien kasvu ja haasteet henkilöresurssin osalta vuonna 2025 ovat heijastuneet valvontatoiminnan kehittämiseen mm. asioiden kohtuuttoman pitkinä käsittelyaikoina.

Lainsäädäntöuudistuksilla on laajennettu ja laajennetaan valvontatehtävää ilman, että henkilöresurssin riittävyyttä on huomioitu aikaisemmassa resursoinnissa: työvoimaviranomaisten harkintavaltaa ja velvoitteita työnhakijan palveluprosessissa laajennetaan (HE 108/2025), työttömyyden aikainen perusturva muutetaan rakenteeltaan

Lupa- ja valvontavirasto

Lausunto
6.5.2026
LVV-U/77762/2026

yleistueksi (HE 112/2025), työvoimaviranomaisten oikeutta käsitellä tulorekisteritietoja laajennetaan (VN/32635/2025) sekä kotoutumistuen myötä säädetään uusia velvoitteita ja sanktioita (VN/7747/2024). Kasvavan työmäärän vuoksi tehokkaan valvonnan toteuttaminen edellyttäisi myös tarkoituksenmukaisen digitaalisen seuranta- ja raportointityökalun käyttöönottoa.

Työvoimapalvelujen ja työttömyysturvan valvontakokonaisuus on yhteiskunnallisesti merkittävä ja Lupa- ja valvontavirastossa myös toimintaympäristöltään vielä uusi. Valvonnan tehokas ja monipuolinen toteuttaminen koko maassa vaatii riittävän, pysyvän ja osaavan henkilöstöresurssin turvaamista. Valvontatehtävän vaikuttava ja tehokas hoitaminen edellyttää erityisosaamista sekä pitkäjänteistä perehdyttämistä. Valvontatehtävän laajenemisen myötä kasvava työmäärä edellyttää vähintäänkin nykyisen henkilöresurssin turvaamista siten, että valvontatehtäviä hoidetaan vähintään kymmenen (10) henkilötyövuoden pysyvällä resurssilla. Pysyvän resurssin turvaaminen on välttämätöntä, jotta asioiden käsittelyajat ja palvelutaso eivät heikkene ja Lupa- ja valvontavirasto kykenee suoriutumaan sille laissa säädetystä merkittävästä valvontatehtävästä asetettujen tavoitteiden mukaisesti.

Valvontaresurssien riittävyyttä tulee seurata ja arvioida jatkuvasti suhteessa lainsäädännön muutoksiin valvontatehtävien laajuuteen, käsiteltävien asioiden vaativuuteen sekä asiamäärien kehitykseen.

Lopuksi

Työvoimapalvelujen valvontatehtävä ja Lupa- ja valvontaviraston rooli valvojana on tärkeä kansalaisten perusoikeuksien toteutumisen varmistamisessa ja osana hajautettua työvoimapalvelujärjestelmää. Valvonnan näkökulmasta keskeistä on varmistaa, että säästöillä ei heikennetä työvoimapalvelujen yhdenvertaista saatavuutta, laatua tai asiakkaiden oikeusturvaa.

Johtaja Maria Siurua

Ryhmäpäällikkö, juristi Marjaana Sauvola-Lukkari

Tämä asiakirja on hyväksytty sähköisesti viimeiseltä sivulta ilmenevin tavoin.

Tiedoksi

Lupa- ja valvontavirasto / pääjohtaja Marko Pukkinen

Lupa- ja valvontavirasto

Lausunto
6.5.2026
LVV-U/77762/2026

Lupa- ja valvontavirasto
Postiosoite: PL 20, 13035 LVV
Puhelinvaihde: 0295 254 000
kirjaamo@lvv.fi | lvv.fi

Tämä asiakirja LVV-U/77762/2026 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument LVV-U/77762/2026 har godkänts elektroniskt

Esittelijä Sauvola-Lukkari Marjaana 06.05.2026 11:14

Ratkaisija Siurua Maria 06.05.2026 11:17